

Дзіцячы мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАЇН, ЯДНАЙЦСЯ!

У гэтым нумары

СЛОВА ДА ВАС, РАБОТНІКІ

СЕЛЬСКИХ КЛУБАЎ

ПІШАЦА ГІСТОРЫЯ КАЛГАСА

НА СЦЭНЕ МАГІЛЁўСКАГА ДРАМАТЫЧНАГА...

БІБЛІЯТЭКА НАБЫВАЕ

КНІГІ • ЛІТАРАТУРНАЕ

ЖЫЦЦЁ

У МІНІСТЭРСТВЕ КУЛЬТУРЫ СССР

УСЕСАЮЗНАЯ ПЕРАКЛІЧКА СЕЛЬСКИХ КЛУБАЎ

Калегія Міністэрства культуры СССР прыняла пастанову аб удзеле органаў культуры ва ўсеаюзнай пераклічцы сельскіх клубаў, якую арганізуюць рэдакцыя «Правды», Міністэрства культуры СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ.

Міністэрствам культуры саюзных рэспублік прапанавана ў ходзе пераклічкі забяспечыць шырокую папулярнасць перадавога вопыту ўстаноў культуры ў друку, па радыё і тэлебачанні. Асабліва ўвагу неабходна ўважліва распусціць найлепшыя прыклады наступальнай прапаганды сельскагаспадарчай навуцы і дасягненняў перадавой вытворчасці, якія садзейнічаюць паспяхо-

ваму ажыццяўленню прынятай партыяй праграмы інтэнсіфікацыі сельскай гаспадаркі.

Штодзённую практычную дапамогу сельскім асям культуры, асабліва адстаючым, заклікаюць аказаць творчыя саюзы і таварыствы працоўных, гарадскія клубы і паліцы культуры, тэатры, канцэртныя арганізацыі, вучэбныя ўстановы мастацтва.

Міністэрствам культуры павінны прыняць меры да таго, каб у перыяд вясенніх палых работ выхавачыя работа срод працоўнай вёскі вярталіся непасрэдна ў брыгады, на палых станах і на вытворчых участках.

— стварэнне ўтульнасці ў клубах, паліпашэнне іх абсталявання і ўзрвання, прыцягненне сіл грамадскасці для ўмацавання матэрыяльна-тэхнічнай базы ачагоў культуры.

4. Рэдакцыя газеты «Правда», Міністэрства культуры СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ ствараюць Цэнтральную апэратыўную групу ўсеаюзнай пераклічкі. У раёнах, абласцях, краях і рэспубліках арганізуюць апэратыўныя групы з прадстаўнікоў органаў друку, культуры, прафсаюзаў і камсамола. Гэтыя групы арганізуюць пераклічку з дапамогаю рабселькоры, грамадскасці, вызначаюць лепшыя сельскія клубы ў сваёй зоне, асяццяюць іх вопыт на старонках абласных, краевых і рэспубліканскіх газет. Пры удзеле мясцовых апэратыўных груп на старонках «Правды» сістэматычна будзе публікавацца «Дзённік усеаюзнай пераклічкі сельскіх клубаў».

5. У час пераклічкі арганізуюць ўзаемныя правы і шырокі абмен вопытам культурна-асветнай работы на вёсцы, аказанне канкрэтнай дапамогі адстаючым клубам з боку лепшых. У пераклічцы прымаюць удзел творчыя саюзы і таварыствы працоўных, гарадскія клубы, дамы і паліцы культуры, тэатры, вучэбныя ўстановы, якія аказваюць практычную дапамогу сельскім установам культуры.

6. Абагульненыя вынікі матэрыялаў пераклічкі па рэспубліках, краях і абласцях прадстаўляюцца да 30 чэрвеня 1964 года ў Цэнтральную апэратыўную групу ўсеаюзнай пераклічкі сельскіх клубаў па адрасу: Масква, вул. Праўды, 24, рэдакцыя газеты «Правда», адрас перадачы і рэдакцыя газеты «Правда» і ЦК ВЛКСМ.

7. Вынікі пераклічкі будучы апублікаваны ў пачатку ліпеня, а з удзелам іх, якія дэбілі лепшыя наглядчыкі, адзначаны Міністэрствам культуры СССР, ВЦСПС, рэдакцыяй газеты «Правда» і ЦК ВЛКСМ.

ПАЧЫН ПАДТРЫМАН

16 сакавіка гэтага года ў газеце «Правда» выступілі селькоры калгаса «Кубань» Усць-Лабінскага вытворчага ўпраўлення з расказам аб цікавай рабоце свайго сельскага клуба, аб даламо, якую ён аказвае першым арганізацыі мясцовай арцелі ў справе мабілізацыі працоўнай вёскі на выкананне гістарычных рашэнняў лютаскага Пленума ЦК КПСС.

Кубанцы звярнуліся да рэдакцыі газеты «Правда», Міністэрства культуры СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ з прапановаю правесці ўсеаюзнаю пераклічку сельскіх клубаў, маючы на ўвазе, што такая пераклічка пажома вывучыць і абагуліць вопыт клубнай работы, павялічыць ролю сельскіх клубаў у паспяховай вытворчых задан камуністычнага выхавання калгаснікаў і рабочых саўгасцаў.

Прапанова селькору калгаса «Кубань» прынята. Усеаюзная пераклічка сельскіх клубаў пачалася. Яна будзе праходзіць на старонках усіх газет, па радыё і тэлебачанні. Вынікі пераклічкі будучы апублікаваны ў пачатку ліпеня гэтага года. Перадавыя сельскія клубы—удзельнікі ўсеаюзнай пераклічкі—будучы адзначаны рэдакцыяй газеты «Правда», Міністэрствам культуры СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ.

У Маскве створана Цэнтральная апэратыўная група ўсеаюзнай пераклічкі. Прынята палажэнне аб пераклічцы сельскіх клубаў.

У раёнах і абласцях нашай рэспублікі ствараюць мясцовыя апэратыўныя групы, якія з дапамогаю грамадскасці будучы кіраваць пераклічцы, асяццяюць яе ход у друку.

Першы дзень ўсеаюзнай пераклічкі гавораць аб тым, што зварот кубанцаў знаходзіць шырокую падтрымку ў нашай рэспубліцы. Ён ухвалены Мінскім і іншымі сельскімі аб'ектамі партыі, многімі парткамі вытворчых ўпраўленняў. Клубныя работнікі па-новаму глядзяць на дзейнасць сваіх клубаў і адрозныя сталі намячаць задан на перабудове іх работы.

Сельскія культработнікі разумеець, што ў перыяд вясновай сябу іх месца на полі, там, дзе вырашваецца лёс будучага ўраджаю. Цяпер яны намячаюць планы сваёй работы на перыяд вясновай сябу. У планы ўключваюцца пытанні масавай работы срод працоўнай вёскі, канцэртны афітэатры і мастацкай самадзейнасці, выпуск базавых лістоў і наценных газет, біюлетняў і календароў працоўнай славы, прапаганда сельскагаспадарчай літаратуры. Гэтыя планы будучы разгледжаны і зацверджаны на агупных сходах калгаснікаў і рабочых саўгасцаў.

Па прыкладу цюмоўцаў у нашай рэспубліцы ствараюць комплексныя культурна-бытавыя брыгады. Разам з лектарам, удзельнікам мастацкай самадзейнасці на палых станах і жыва-лагодных фермах вывучаць урач, прадавец кніг, бібліятэкар, фотарэф. След комплексных брыгад, іх маршруты і планы зацвердзяць раённыя выканаўчыя камітэты. У Гомельскай і Магілёўскай абласцях аб'яўлены агупныя агітацыйна-мастацкія брыгады.

Упраўленне культуры і ўпраўленне вытворчасці і нарытовак сельскагаспадарчых прадуктаў Гродзенскай вобласці зацвердзілі сумесныя мэрпрыемствы па ажыццяўленню раённай снежанскага (1963 г.) і лютаскага Пленума ЦК КПСС. Тут таксама аб'яўлены агупныя работы сельскіх клубаў, ствараюцца аграмістэцкія кабінеты. Брэсцкае ўпраўленне культуры і прафсаюзаў аб'яўляе конкурс на лепшы гарадскі калектыў мастацкай самадзейнасці па аслугоўванню вёскі і аказанню дапамогі сельскім клубам у разгортванні мастацкай самадзейнасці ў калгасе і саўгасце.

У Віцебскай вобласці ўстаноўлены 830 калектыў працоўнай славы, зроблены сотні стаўдаў аб перадавоц і перадавых прыёмах сельскагаспадарчай вытворчасці, аформлены выставкі: «Насустрач вясне», «Для вас, механізатары», «Хвала рукам, што пахнуць хлебам», «Дарэжыце гонарам хлебароба», «Вялікай хіміі—вялікую дарогу».

Удзел сельскіх клубаў рэспублікі ў пераклічцы будзе спрыяць далейшаму паліпашэнню іх работы, умацаванню іх сувязі з жніццём.

Н. АЦІПЕНКА,
начальнік Упраўлення культуры-асветных устаноў Міністэрства культуры БССР.

Кампазітары Г. Вагнер, М. Каваль (Масква), Я. Цімоўці, Я. Саладуха (Масква) і музыканты М. Міхайлаў (Мінск), абмяняюцца думкамі ў пераклічцы на адным з канцэртаў Пленума праўлення Саюза кампазітараў БССР, які зараз праходзіць у Мінску.

ПАЛАЖЭННЕ АБ ПЕРАКЛІЧЦЫ

1. Усеаюзная пераклічка сельскіх клубаў арганізуюцца рэдакцыяй газеты «Правда», Міністэрствам культуры СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ. Правадзіцца ў сакавіку—чэрвені 1964 года.

2. Асноўныя заданні ўсеаюзнай пераклічкі: — умацаванне ўвагі партыі, саветскіх прафсаюзаў, камсамольскіх арганізацый, органаў культуры і друку да дзейнасці сельскіх ачагоў культуры як аперных пунктаў выхавачай работы мясцовых партыйных арганізацый;

— павышэнне ролі сельскіх клубаў у прапагандае і ажыццяўленні раённай чэрвеньскага, снежанскага (1963 года) і лютаскага Пленума ЦК КПСС;

— далейшае паліпашэнне дзейнасці сельскіх устаноў культуры на аснове шырокага выкарыстання вопыту работы перадавых клубных устаноў;

3. У ходзе пераклічкі павінна атрымаць шырокае асяццэнне работа клубаў у наступных напрамках: — актывная прапаганда і барацьба за ўмацаванне ў вытворчасці дасягненняў сельскагаспа-

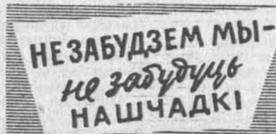
дарчай навуцы і перадавога вопыту;

— удзел у арганізацыі механізатарскага і хімічнага ўсеначува, у далейшым развіцці руху за камуністычную працу, узорнае выкананне сацыялістычных абавязанасцей працоўнікамі калгасаў і саўгасцаў;

— растлумачэнне знешняй і ўнутранай палітыкі партыі, прапаганда прыняцця маральнага кодэкса будаўніцтва камунізму, барацьба за пераадоленне перажыткаў мінулага ў сям'ядомсці і паводзінах людзей, атэістычнае выхаванне працоўных;

— барацьба за павышэнне адукацыі і культуры калгаснікаў і рабочых саўгасцаў, арганізацыя іх культурнага аддачыню. Развіццё фізкультуры і спорту, мастацкай самадзейнасці, паліпашэнне кінааслугавання насельніцтва, выкарыстанне ў клубнай рабоце радыё, тэлебачання і друку;

— дзейнасць клубных работнікаў; расшырэнне грамадскіх пачаткаў у дзейнасці культасветнаго на аснове шырокага прыцягнення спецыялістаў сельскай гаспадаркі, урачоў, настаўнікаў, партыйнага, камсамольскага і гаспадарчага актыву, перадавоц працы;

НАШ СКАЗ ПРА РОДНЫ КУТ

Лука Міхайлавіч, высокі, плячысты мужчына ў гадах, ідзе ўлетку з касою на плячы і расказвае тым, хто ідзе з ім поруч, цалую гісторыю, асноўнымі дзеючымі асобамі якой былі яго дзед, той дзед аб яго бацька і той бацька. Гэта была гісторыя барацьбы. Яна перадавалася з пакалення ў пакаленне і захоўвалася ў памяці такіх людзей, як Лука Міхайлавіч, дапытлівых і цікавых; яны былі свабоднадумнымі летаніцамі роднай вёскі.

І магчыма, судачыны такія гісторыі, людзі прыйшлі да думкі: гэта павінны ведаць усё, дзе та павінны ведаць дзед, унуці, наступныя пакаленні.

Тан з'явілася ў нашай Моўчадскай сярэдняй школе група энтузіястаў, якая вырашыла напісаць гісторыю Моўчадзі, гісторыю калгаса «Зара камунізму». Узначаліла ўсю работу заслужаная настаўніца школы БССР Наталія Сяргееўна Пятрэня.

Гэта была падаеў ў жніццё школы. Энтузіясты знайшлі і срод наставніцкай і срод вучняў. Кожная група атрымала задан на збор поўных матэрыялаў. З Моўчадскай школы пайшлі п'яцьмі ў краязнаўчы музей у Баранавічы, Слонім, Навагрупад, Мінск. У вёсках вучні гутарылі з калгаснікамі, якія памталі мінулае. Расказы іх запісваліся. Праўдзінна калгасе да матэрыялаў аб развіцці эканамічнай арцелі, парагла, ніх лепшых людзей калгаса треба адзначыць.

Мінуў год і вось гэта гісторыя. Ёй далі назву «Летаніс калгаса «Зара камунізму». Яе зрабілі ў выглядзе вялікага альбома. На тытульнай старонцы — рознакаляровы план калгаса: палі, ляс, рэка, вёскі.

Першы раздзел называецца «Геаграфічнае размяшчэнне». Гісторыя, якія пісалі летаніс, былі цікавыя і патрабавальныя: яны не выпусцілі з погляду зору ні аднаго факта з жыцця калгаса. Яны апавадзілі падрабязна і шырока, з перша-

га раздзела дасведаемся і пра «марныя ролі», які ўзнік у леднікова эпоху на тэрыторыі калгаса, і пра «граўі і гальку», якія зараз скурустоўваюцца ў якасці будаўнічых матэрыялаў. І пра хвабныя бары, у якіх водзіцца «воўкі, лісца, тхорак, зацкі, вавёрка, суслін», і пра заходныя ветры, што дзвюць «у асноўным» з Атлантычнага акіяна, і пра тое, якія сярэдняя тэмпература ў студзені і чэрвені. І пра рэі, азёры, тарфяныя балоты, глебу.

А вось другі раздзел — «Гісторыя-эканамічны нарыс». Сапраўды треба было з душою папрацаваць, каб «раскапаць» гэтую багату гісторыю спадчыні! Тут і сведчанне летанісцаў, і вытрымкі з гістарычных дакументаў, і расшыфроўка загадан маўклівых мясцовых курганоў, якія завуца то шведскія, то татарскія могілкі.

Падрабязна і грунтоўна апавадзілі пра жыццё мясцовых насельніцтва, пачынаючы з часоў спадчынічэскага XV стагоддзя. Чытаець гэту гісторыю і прыгадваеш вершы Якуба Коласа:

Тут скарзіліся плямёны
Спярэчы розныя канцаш,
Наб'іла багатым
Край наш родны зваўцаш.

І ўжо зусім падрабязна расказваецца пра наш час.

«Першы партызанскі атрад на тэрыторыі нашага раёна пачаў стварацца ў 1942 годзе. Партызанскія бары і раённыя кравы аб'ект партызанскай барацьбы. Партызанскія падраздзяленні і шэрагі на чыгузцы Баранавічы — Ліда, забавалі фашыстаў, грамілі гарнізоны. Фашысты баліся хадзіць па вёсках. У самой Моўчадзі і каля чыгузкі яны пабудавалі многа дотаў, ачапілі ўсё лясным дротам. Яны лютавалі, расстрэлівалі людзей, кідалі ў канцлагеры. «Толькі ў Моўчадзі» гавораць летанісцы, — было расстраляна больш 4 тысяч саветскіх грамадзян. Загінуў ад руці нямецкага забойцы вучня 5-га класа Леанід Семіянаў разам са сваім бацькам, у нямецкім палоне загінуў Наталія Кузуб, у фашысцкай засценку Кольдыва была па-зверску закатавана Юлія Говар —

пошта, бальніца, аптэка, лазня і г. д.

Раздзел «Гаспадарка» летанісцы лістравалі дэталістамі. Паказальна дэталістаму росту грашовых даходаў калгаса. З гэтага раздзела мы дасведаемся і пра добрыя кароўнікі і свінарнікі, пра гароднінашыхнічы і крытыя таі, пра трактары і грузавікі, пра хімічную прапаруку і падкормку пасаваў амянянай салетай. І пра тое, колькі тон гною ўносіцца зараз пад бульбу, і пра тое, што ў вёсцы зарываюць сярпы — гэты сімвал нярадаснай працы і жаночых сагнутых спінаў — і жаночыя сагнутыя спіны, і жаночыя сагнутыя спіны, і жаночыя сагнутыя спіны — гэта апрацоўшчы гербындаў і ўсталяваныя гіне, і мужчынам ужо даўно не даводзіцца кроцьчыць многія кіламетры за бараной і напружвацца па пугам, і даяркі не ведаюць, што значыць цягнуць дзесяткі вёдер з вады, каб напачыць жыццё — усюды аўтаналкі.

Так мы жывём цяпер, гавораць летанісцы.

А вось так мы будзем жыць у недалёкім будучым... Аб гэтым гавораць у апошнім раздзеле летанісцаў «Калгас у самігоддзі». Тут ласкі лавышніцы ўраджайнасці, павялічэння надою, вытворчасці мяса.

Усё гэта будзе! Павялічэння даходаў арцелі, у калгасе з'явіцца больш машын і сельскагаспадарчай тэхнікі, механізацыя фермы, палі атрымаюць яшчэ больш мінеральных угнаенняў, будучы лабудаваны новыя склады, цялятнікі, кароўнікі.

Чытаеш гэты летаніс і м'якволі з'яўляцца паучдзі годзіці, паучдзі вялікай павягі да сваёй роднай зямлі.

Добра было б, каб такая кніга знаходзілася не толькі ў школе, але каб яе копіі былі ў праўдзінах калгаса, і ў дамах культуры, у кожнай брыгадзе. Летаніс калгаса — гэта дакумент, патрэбны людзям.

В. ПІКУЗА,
наставніца Моўчадскай сярэдняй школы.
Вяшчачая вобласць.

МАГІЛЁЎ. СЕЗОН 1963-64 гг.

Якуб УСІКАЎ

Новы тэатральны сезон завёсды хваляе спадзеючы убачыць новыя спектаклі і ўдасканалення папярэдняй работы, гары жадаем зноў сустрэцца з любімымі майстрамі сцэны і пазнаёміцца з невядомымі імёнамі, з малымі імітамі творчых калектыў. Даведзіцца, што ён даў гледцаў? Чым убагаціўся сам? Толькі новымі назвамі п'ес на афішы або за кожнай з іх—паўчы крок наперад па дрыпнасці і іх—спэктарый дароз мастацтва?

ІШЛА НА СЦЭНЕ КАМЕДЫЯ...

Шкава, вясёла, сапраўды сучасная камедыя А. Макаёна «Лявоніа на арбё» нейкі час ішла на сцэне Магілёўскага тэатра (жрыскер

Г. Лур'е). Спектакль карыстаўся поспехам. Не было патрэбы праз спецыяльных упунаважаных займацца «распусціваннем» білетаў; каб набыць іх, ставаліся ў чаргу.

Вось чаму многія з нас, магілёўчан, не маглі не здзівіцца, калі пры адкрыцці сезона раптам не ўбачылі на афішах «Лявоніа». Мінула амаль паўгода, а добры спектакль так і не павісяў на сцэне. Чаму? Можна, таму, што некаторыя з удзельнікаў спектакля выехалі з Магілёва? Сапраўды, той-сёй выбыў. Але ж акцёры, занятыя ў гадоўных ролях, засталіся. Гэта—народны артыст БССР С. Бульчык, які шмат у чым павышваў і, на мой погляд, даволі ўдала трактуе сатырычны вобраз Лявоніа Чмыча. Гэта—заслужаная артыстка рэспублікі Ю. Гальперына, якая ў вобразе Лявоніа (Ляўкі) паспяхова раскрывае натуру беларускай сялян-

ска-калгасніцы, няўражывавай, энергічнай, аўтаномнай. Гэта—артыст В. Сіціці (Песак) і А. Яфрэменка (Максім) і некаторыя іншыя. Значыць, спектакль можна было закарываць у рэпертуары. Зрэшты, павіналіся ён у рэпертуары лічшыца, але ж не выконваецца.

ХВАРОБА — МЕЛАДРАМАТЫЗМ

У той жа час тэатр ніяк не можа расставіцца з шэрым, нудным «Прывітаннем», гвалтам пачуць нябожчыка на сцэне, ракам, падавоўчыя яму «скілароліны» пачуць, хопі яму даўно ўжо «дух заняў». Сканструяваная паводзе зацягнутых ражысцкіх рэцэптаў, разлічаная на прэзмерна «чульвіга», наіўна-даверлівага гледца, п'еса М. Гарулёва «Прывітанне» не магла паслужыць асновай для сур'язнага спектакля. Яна справядліва крытыкавалася ў друку.

Можна было б і не вяртацца зноў да меладрамы «чыстая вада», як трапіла «архрысціл» п'есу М. Гарулёва ў аблоў з рэжысёра, калі б тэатр не хварэў на хваробу меладраматызму і камернасці наогул.

Меладрама ці п'еса з прыкметным жалтам меладраматызму настолькі кінутаюцца тэатрам. У мінулае—

гэта септэментальнасць «Прывітанне белых нац» В. Панова і «Вартышчыца» П. Дабравольскага. Праўдзіна многа ўвагі аддае тэатр п'есам, у якіх іштучна размяшчаюцца «проблемы» бескалягоных бацькоў і «вяснянскія» дзіцё, пакінутыя імі. Калі двух год качыцца першы магілёўскага гледца меладрама І. Рачалы «Людзі ў шынялях». Усё дзённое п'есы канцэнтруюцца вакол «слезнага» гісторыі пра маладога чалавека, які выраб без банкі (ён лічыцца памерлым), трапіў у аблоў, не без яе намаганняў у воінскую службу ў час, дзе камандзірам быў яго бацька палкоўнік Андрэй Сідых, жанаты на другой жанчыне. Пасля некалькіх «сэрыя» шыняльных сітуацый, створаных аўтарам, «гайна» раскрываецца: бацька радуецца сустрэчы з сынам, а дзед (таксама ваенны генерал) — з унукам. Тут жа асуджаюцца зямля плеткі сваякроўкі, што некалі «разлучыла» сына з нявесткаю.

Вос і усё. Ніводнай больш-менш значнай думкі ў п'есі і спектаклі няма, як няма ні сацыяльных, ні псіхалагічных, а часам нават і лагічных матываў паводзінь герою. Гольца факты, пазабудзеныя ідзіна-мастацкага асэнсавання.

Зусім надаўна нам паказалі прам'еру «Затрыманні на вуліцы» К. Фінаўскага—засл. арт. БССР А. Раеўскага, якая мае вельмі многа агупных ролі, а папарыўшы. Праўда, ёсць і розніца. У «Людзях у шынялях» бацька не ведае аб існаванні ўноіа, а ў п'есе К. Фінаўскага ён ведае, а ўноіае ад жонкі, каб зберачыць сямя, у тым часе дванаццацігадова хлопчык, страціўшы маці (памерла), становіцца беспрыймальным маладзёнім дзядзькам, атрымліваючы мілішчы і вынавадка трапіць у дом, дзе жыць яго бацька. П'еса заканчваецца дэдаў не ўсеагульным «перавышаннем»: перавышваюцца сын, перавышваюцца бацька і яго жонка, нявестка і нават мянчачка-суседка. І аднак да ўсяго, мабыць, для ўмацавання «эмацыянальнага» гучання п'есы, аўтар уводзіць (праўда, у мінулым часе) м'якволі смерці якраз «стагока» вёс хлопчыка ў адной сям'і.

Ходзіць гэты ж—меладраматычны. Думкі? Якія там думкі! Але вось пытанне: на чым жа, на якіх «кітках» трываюцца абодва спектаклі—«Людзі ў шынялях» і «Затрыманні на вуліцы»? Відачына, на зямлянай інтрызе і на неаблагод ігры акцёраў (асабліва нар. арт. БССР С. Бульчыка, нар. арт. РСФСР М. Радзігінна).

І рэжысёр адна прычына: магілёўскі

Многія школьнікі горада Барысава вучацца ў дзіцячай студыі вывучэння мастацтва, якая працуе пры гаспадскім Доме культуры імя Горкага. Тут кіруюць зямлічкі мастак Сурэн Мірзаян, былы партызан, Ара Якоў Беларусі, стала другою рэдакцыяй. С. Мірзаян (у цэнтры) дае парады сваім маладым выхаванцам.

КАМПАЗІТАРЫ ТРЫМАЮЦЬ СПРАВА ЗДАЧУ

Вось ужо чацвёрты дзень у Мінску ідзе чарговы пленум праўлення Саюза кампазітараў Беларусі. У нашай газеце паведамлялася ўжо, што гэты форум беларускіх музыкантаў цалкам прысвечаны паказу сімфанічнай і камернай творчасці.

Пленум акрыўся вечарам 21 сакавіка ў зале Беларускай філармоніі в'ялікай канцэртнай праграмай, куды увайшлі такія буйныя музычныя палотны, створаныя за апошні год, якія вядуць да в'ялікай сімфанічнай і камернай творчасці.

Пленум акрыўся вечарам 21 сакавіка ў зале Беларускай філармоніі в'ялікай канцэртнай праграмай, куды увайшлі такія буйныя музычныя палотны, створаныя за апошні год, якія вядуць да в'ялікай сімфанічнай і камернай творчасці.

Пленум акрыўся вечарам 21 сакавіка ў зале Беларускай філармоніі в'ялікай канцэртнай праграмай, куды увайшлі такія буйныя музычныя палотны, створаныя за апошні год, якія вядуць да в'ялікай сімфанічнай і камернай творчасці.

Пленум акрыўся вечарам 21 сакавіка ў зале Беларускай філармоніі в'ялікай канцэртнай праграмай, куды увайшлі такія буйныя музычныя палотны, створаныя за апошні год, якія вядуць да в'ялікай сімфанічнай і камернай творчасці.

Пленум акрыўся вечарам 21 сакавіка ў зале Беларускай філармоніі в'ялікай канцэртнай пра

ТУТ ЖЫВУЦЬ ХЛЕБАРОВЫ ЦІСТАЛЯВАРЫ?

НЕКАТОРЫЯ ПЫТАННІ КАМПЛЕКТАВАННЯ БІБЛІЯТЭК

Не трэба даводзіць, якую вялікую ролю адыгрывае бібліятэка ў жыцці нашага сучасніка. Зайздзіце сёння ў любую кватэру, і вы ўбачыце засяроджаныя твары людзей, што схіліліся над кнігай. А колькі чытаюць нарыстаўца паслугамі хатняга абслугоўвання!

Задача нашых бібліятэк не толькі збіраць багаты фонд, трэба навукова ўмець яго выкарыстоўваць. Тым не менш, часта даводзіцца чуць скаргаў на тое, што, нягледзячы на вялікую колькасць літаратуры па розных галінах ведаў, у бібліятэцы не хапае кніг

Вядома адно, што для таго, каб правільна камплектаваць кніжны фонд, неабходна дакладна ведаць профіль той ці іншай бібліятэкі і, ужо выходзячы з гэтага, вызначыць, колькі экзэмпляраў аднаго і таго ж выдання набыць. Калі, скажам, калас ці саўгас мае жыццёдаючы кірунак развіцця гаспадарні, значыць, і літаратуру трэба набываць, улічваючы менавіта гэты профіль. Прыклад некалькі прыклады. Вось Дарская сельская бібліятэка Магілёўскага раёна. Летась яна набыла тры статыстычныя даведнікі «Беларуская ССР у лічбах», па два экзэмпляры кнігі «Дэмакратычная Рэспубліка В'етнам» і «Рэспубліка Малі», тры кнігі нарысаў А. Фэафанова аб Канадзе і інш. Ніхто не будзе гаварыць, што сельская бібліятэка не патрэбны гэты выданні. Але дастаткова было б іх заказаць па адным экзэмпляры. Непрадукцыйна камплектаваць і фонд сельскагаспадарчай літаратуры. За паўгода было набыта шасць кніжак «Агрукі», два экзэмпляры падручніка «Штучнагадоўля». Дарчы, мясцовы саўгас не мае нават і фермы, дае б разовлікі кураў ці качак. А вось такія навіны, як «Раслінаводства» П. Падгорнага, «Зай-

мальная аграрыя» А. Дзяржні, і іншыя вельмі патрэбныя кніжкі для работнікаў і спецыялістаў саўгаса бібліятэка чамусьці не набыла.

Многа памылак дапускаюць нашы сельскія бібліятэкі і пры камплектаванні сваіх фондаў шматлікімі выданнямі. Звычайна, калі набываюцца першыя тэмы таго ж выдання, абавязкова трэба мець і астатнія. Аднак работнікі Штучнаўскай і Раслянскай сельскіх бібліятэк Смаленскага раёна не прытрымліваюцца гэтага правіла. Напрыклад, у Штучнаўскай сельскай бібліятэцы збор прамоў М. С. Хрушчова «Будучыня камунізму ў СССР і развіццё сельскай гаспадаркі» ёсць у разароўных тамах, чацвёрты том — у трох экзэмплярах, пяты і шосты — у двух, сёмы — у адным экзэмпляры. Тое ж самае наглядзецца і ў Раслянскай сельскай бібліятэцы.

У многім вінаваты тут і бібліятэкар. Ён інаш раз пасылае ў бібліятэку на некалькі кніг адной і той жа назвы. Па яго віне часам на вэску трапляе літаратура зусім не па профілю эканомікі раёна. Брысці абласны бібліятэкар пазалета накіраваў у Камянецкую раённую бібліятэку кнігу В. Вайнера «Абсталяванне гальванічных цахаў». А Гомельскі абласны бібліятэкар выслал у Ясельскае сельскае бібліятэку Бранскага раёна зборнік па сталеварніцтву.

Зусім не ўпарадкавана ў нас камплектаванне кніжных фондаў бібліятэк клубных устаноў. Яны набываюць літаратуру радка і ў большасці сваёй у магазінах спецыяльнай кааператывы. А чаму б не перавесці клубны бібліятэкар на цэнтралізаванае камплектаванне літаратуры праз бібліятэкар, які гэта зроблена ў Брэсцкай воласці. Вопыт паказвае, што планаванае набыванне літаратуры для

бібліятэкі сельскіх клубав і дамоў культуры сябе апраўдае.

У рэспубліцы працую нямада бібліятэкараў-антыквараў, для якіх паступленне кожнай новай кнігі сапраўднае свята. Нядаўна я назіраў, за якой вялікай цікавасцю знаёміліся прапагандысты кнігі Крупскай бібліятэкі з літаратурнай атрымаў у сваёй кнігарні, а праз некалькі месяцаў яе дасылае бібліятэкар.

Відэа, трэба дамагацца, каб бібліятэкар быў асноўным у камплектаванні кніжных фондаў сельскіх бібліятэк. Але тады бібліятэкары абавязаны даваць зваўні бібліятэкар, па якому профілю ім трэба найбольш літаратуры. Бо нашы бібліятэкі на вёсцы часта не ведаюць, якія кнігі патрэбны сельскаму чытачу.

Падобныя недарэчнасці здараюцца часам і з раённымі бібліятэкамі. Пры вывучэнні кніжнага фонду Камянецкай раёнай бібліятэкі выявілася, што на яе падліках няма літаратуры па перапрацоўцы гародніны, хаця многія чытачы працуюць на мясцовым гародніна-сундальным заводзе. У Сінціўскай сельскай бібліятэцы гэтага ж раёна няма кніг аб вырошчванні лямун і грэчкі. Бібліятэка часта адмаўляло чытачам і ў такіх кніжках, як «Даведнік трактарыста», падручнік шафера, і інш.

Узусім не ўпарадкавана ў нас камплектаванне кніжных фондаў бібліятэк клубных устаноў. Яны набываюць літаратуру радка і ў большасці сваёй у магазінах спецыяльнай кааператывы. А чаму б не перавесці клубны бібліятэкар на цэнтралізаванае камплектаванне літаратуры праз бібліятэкар, які гэта зроблена ў Брэсцкай воласці. Вопыт паказвае, што планаванае набыванне літаратуры для

«У рытмах танца» — так называецца мадэлі харэаграфічнай ілюстрацыі, створанай пры Ленінградскім аддзяленні Усерасійскага харэаграфічна-канцэртнага аб'яднання. Гэты налічаны пад кіраўніцтвам і пры удзеле Шалвы Лаўры і Алы Кім выступілі з наміртам у Магілёве, Віцебску і Мінску.

СВЯТА СТАНЕ ТРАДЫЦЫЙНЫМ

Надзеля, 15 сакавіка. Усе ў Смаленскага сельскага Дома культуры ў канчатковым уборы. Тут ля ўваходу ў двор зроблена арка са сцягу. На ёй словы: «Калі ласка, да часу на свята зіймы». Дом культуры таксама святочна аформілен. Знаходку лозунгі, якія заклікаюць налічаны выканаўца сваё абавязальства, як найлепш сустрэць веснавую зямлю. Апроч таго, аформлены малюнкавыя плакаты, прыведзены зямлі. Навядзены ад сельскага Дома культуры трыбуна. Вуліца вёскі Смаленскага прыбраная пасвятлонам.

Грань гармоні і балы. А першыя гадзіны дзень сабралася больш тысячы чалавек працаўнікоў калгаса «Дружба», сельскай інтэлігенцыі, а таксама гасцей з блізкашых вёскаў. У гэты гадзіны дзень узначаліў на трыбуну старшыня калгаса «Дружба» С. Быкоўскі. Старшыня калгаса аб'явіў свята праваду зімы і сустрэчы ясны адкрытым. Выконваецца туні, два перадавыя налічаны А. Магільскі, чукі І. М. Логіс, узначаліў сцяг. Распальваюцца два вогнішчы.

Выступае С. Быкоўскі. Ён адзначае лепшы працаўнікоў арцелі і заклікае ўсё калгаснае паспяхова выканаць сваё сацыялістычнае абавязальства. На трыбуну падняюцца піянеры Загорыя, перадавыя людзі сямейнага студыі і літаратурным мантаном, у якім праславілі лепшыя людзі роднага калгаса. Мінутку закончыўся.

Вос на вуліцы паказалі чатыры тройкі рыскаю з бомамі.

На першай тройцы прыехаў Дзед Мароз — вучань дзевятага класа Аляксандр Сяўчук. Сістэма чынаўцаў 10 класа Надзя Марчук, галоўны скамарох В. Барановіч і іншыя. На астатніх тройках — Дзед Мароз і ягоныя супрацьнікі. У дзядушкі Мароза і ягоных супрацьніках на трыбуну ў сямі і праносіцца па вуліцы вёскі.

Пасля чырымоні свята праваду зімы і сустрэчы ясны арцелі і малавянцаў. У яго вучыліся вядомыя члпер у рэспубліцы майстры — заслужаны дзед мастацтва БССР І. Ушакоў, мастакі П. Рамаюніскі, В. Белавус і многі іншыя.

Валічкі Канстанцінавіч неаднаразова экспанавалі свае работы на ўсеазаозных, рэспубліканскіх і абласных мастацкіх выстаўках. Ён стварае палотны «Пасляваенны Віцебск» і «Віцебск у рытмах танцаў», «Сударманна вярці на Заходняй Дзвіне».

У сувязі з юбілеем у інстытуце адрылася выстава работ В. Дзяміна.

НАШЫ МАЙСТРЫ МАСТАЦТВА

ЗА ГОДАМ — ГОД...

Шмат гадоў Мікалай Зорын узначаліў астрадзінныя калектывы. Дыпламант Усеазаознага конкурсу артыстаў астрады Вольты Спіткоўскай з поспехам выступіла ў іх з музычным фельетонам. Матэрыялы, з якімі яны разам выходзілі на сцэну, заўсёды вызначалі стараннай апрацоўкай і бясспрэчным літаратурным артасціям. Прымаючы ўдзел у зборных канцэртах, абодва яны рыхтавалі сябе да вялікіх літаратурных праграм. Нарадзіліся ўсё новыя і новыя выдатныя творы саветскіх пісьменнікаў. Наша літаратура вуснамі паэта Аляксандра Твардоўскага звярталася да людзей:

За годам — год...
Ад паласы — да паласы.
Цяпер шэсць.
Ды дэме забятай
Нам вешер вешу ў парусы.

І артыстам астрады М. Зорыну і В. Спіткоўскай захацелася быць прапагандыстамі думак, закладзеных аўтарам у гэтых словах, даводзіць высокую грамадзянскую пазіцыю на шматлікай аўдыторыі. Так нарадзілася праграма «Далёкае — блізкае». Чатыры паэмы лаўрата Ленінскай прэміі А. Твардоўскага — «Краіна Мурав'я», «Васіль Цёркін», «Дом ля дарогі» і «За далю — далю» — увайшлі ў праграму. Рэжысёр, заслужаны артыст БССР В. Янюльскі, памог беларускім выканаўцам стварыць значны, ёмісты сцэнічны твор. За ваймой — вяха: спачатку — калектывізацыя, потым — Вялікая Айчынная вайна і, нарэшце, нахвіная праца пасля яе, праца, асветленая вялікай мэтай пабудовы камунізму. З праграмы паўстае перад слухачамі вобраз савецкага чалавека — нястомнага працаўніка, бясстрашнага баіца, адданнага барацьбіта за новае жыццё.

Не адразу да чытальнікаў прыйшла папулярнасць, прызнанне. Быў час, калі перад пачаткам літаратурнага канцэрта партгор, прафгор, камсгор — усе актыўныя таварышчы і іншыя прадпрыемства займаліся тым, каб сабраць рабочыя ў лентуку. Але тым, хто ўжо адноўліў пастукаў артыстаў, запаміналі іх імяны, бо нехта быў застанца раённаўдзішным да таго будоўна, што закладзена ў літаратурным матэрыяле і ва ўхваляваным выкананні.

І слухаў гэтую праграму В. Спіткоўскай і М. Зорына на Магілёўскім заводзе імя Кірава. Гэта быў ужо не першы прыезд сюды актываў. Як толькі сціх шум спыненых станкоў, перад імправізаванай астрадай — кузавам грузавай аўтамашыны — стала мноства людзей, якія вельмі сустрэлі сваіх добрых старых знаёмых.

Нельга таксама не сказаць пра падрыхтаваную М. Зорыным і В. Спіткоўскай цікавую і незвычайную праграму — кампазіцыйна-інтэлектуальную для двух чытальнікаў па кінасцэнары прагрэсывых амерыканскіх драматургаў Дугласа і Сміта «Скаваныя ланцугом». У тэатрнай кампазіцыі з добрым густам удзельнічы вершы Уолта

Уітмена. Умела пабудавана праграма выкрывае хвалены амерыканскі лад жыцця, адну з самых нечалавечых і ганебных рыскаў яго — расавую дыскрымінацыю. Складаныя задачы, якая паўстае тут перад выканаўцамі, характарызуецца хоць бы тым, што цэнтральны вобраз негра Калена дэвалюе вешці артысты В. Спіткоўскай. Мужчынскі вобраз — жанчына. І трэба адзначыць, што таленавіта выканаўца вельмі тактоўна, па-мастацку пераканаўча справілася з гэтай задачай.

Уітмена. Умела пабудавана праграма выкрывае хвалены амерыканскі лад жыцця, адну з самых нечалавечых і ганебных рыскаў яго — расавую дыскрымінацыю. Складаныя задачы, якая паўстае тут перад выканаўцамі, характарызуецца хоць бы тым, што цэнтральны вобраз негра Калена дэвалюе вешці артысты В. Спіткоўскай. Мужчынскі вобраз — жанчына. І трэба адзначыць, што таленавіта выканаўца вельмі тактоўна, па-мастацку пераканаўча справілася з гэтай задачай.

ЭКСПЕРЫМЕНТ НЕ УДАСЯ

«Вы купіцеце праграму і не будзеце згадваць яе, што ў п'есе, яго складзецца з трох актаў, усю тую дзейнасць асобы. Цікава, ці будзе тут што глядзець?»

Што тадычыць Веры, то яна ў А. Шытавіч выглядае толькі ахвярай мімавітнага захлелення маладога лавіла.

Крыху аднаставіны, нуднаваты і Аляксей у выкананні Н. Беражнога. Аднак, нягледзячы на праклі ў ігры, спектакль гэты актыва ўмешаецца ў жыццё, духоўна ўзбагачае гледача.

Ягул раіць вестыны, калі прыдзе Адам, быць асвояжэнні з ім. Брэх сабакі. Меела ўрадавана ўсклікае: «Кількі Але ў хату ўваходзіць Адам. Ён — абстракцыяніст, фарміліст, уцёк з Таіна, каб не прысутнічаў на схлодзе мастакоў рэспублікі».

Характарыстыка, дадзена Аадам, як быццам папярэдаюцца: «Браканьер» пачынае сыпаць садовіныя словы пахвалы Меэле, якія некалі гаварыў Марыі, і застыае ў позе зачараванага маладошні і характэрам Меэлы».

Я знерок так падрабязна перадаў змест першай дзеі, каб чытач адчуў тое ж, што і я, глядач, з гэты спектакль; вось яшчэ адна меладрама! Далейшае, здаецца, можна прадабачыць. Распуснік абывакова спакушыць гэтае дэверлівае, краху наўняе стварэнне. Агітат! Не хваціцца нават глядзець два наступныя акты. Дэ няж, папярэдаючы акт! Гладку Бач, д'явол, як павярнуў! Я ж зусім не так думаю. І наўрад ці сагладуваць, што гледачоў, як у далейшым усё пойдзе.

Аказваецца, Адам і не дакрануўся некалі да Марыі. І Кількі — родны сын Ягула, чаму гэты апошні вельмі ўзрадаваўся. «Мой сын!» — усклікае ён. Адам шыра любіў Марыю, але, вырашыўшы, што не здолее забіць будучую сямя матэрыяльна, «адступіў» і зараз раскайваецца.

Два апошнія акты складала гісторыя перадачы Аадама-мастака пад уплывам камсамолькі Меэлы. Ён піша пер партрэт (маладая жанчына дала згоду папіравацца). Яны гарача, страшна спрачаюцца — гэта сутычка двух розных поглядаў на жыццё і мастацтва; Адам пачынае па-сапраўднаму захлеліцца не толькі знешняй характэрам, унутранай сілай, прышчываючы і перакананасцю, гнейным абурэннем «філасофій» скептыцызму і нігілізму, яе энэргій, яе задорам, яе рамантычнай акрыленасцю — усім тым, што складала вялікі сэнс і шчасце жыцця савецкага чалавека, нашага сучасніка.

Жыццё, называючы ж — вось тая дабратворная глеба, на якой грунтуецца сапраўднае мастацтва. І абстракцыяніст Адам стварае рэалістычны партрэт вясняной сучаснасці і кідае ў пер ранейшую абстракцыяніскую мааню, назваўшы развіваючыся са сваім мінулым.

Усё гэта працэс пераадрэння былога абстракцыяніста, зваляючы яго поглядаў, яго псіхалогіі, яго характары даволі пераканаўча, па-майстарску перадаў артыст М. Радзіёнаў.

П'еса ў цэлым, здаецца, нядрэнна пастаўлена. Глядачы і ўсё-такі глядаць пакідае партрэт незалаволеным. Чаму? На мой погляд, перш за ўсё першы акт — гэта аявяленне аб падзеях, які адбыліся ў мінулым, два астатнія акты — гэта пераадрэнне і размова мастака з «пазіруючай» Па-другое, п'еса прамерна, так сказаць, «запрафесіяналізавана»: шмат увагі аддадзена

спецыфічным пытанням жыццяпісу, што, відаць, сталае гледача.

Есць у «Браканьерах» і больш істотныя хібы. Правільна патрымаваючы лаю веры ў добрае ў чалавеку, драматург нярэдка збіваецца на абстрактны гуманізм, прапаведуе «тэорыю» ўсёадрэння і ўсёапраўдана, хоць у той жа час перабраў Ягула рэлігійна-эвангельска мараль уступае ў канфікт з рэалізмам. Скептыцызм Аадама часам пераходзіць у палітычнае зваляванне, а то і кпіны, здез з нашых мараў і ідэалаў. Праўда, усё гэта крыху асуджаецца вуснамі камсамолькі Меэлы, але гэтае асуджэнне можае мяккае, лагоднае, быццам бы перад намі не сталі чалавек, а дзіця горкае, свавольнае: варта на яго «накрычыць», яго супакоіцца, раскайваецца.

Можна, тут сказваецца недахоп страўнасці ў барацьбе са злом з боку выканаўцы ролі Меэлы — маладой актывісткі Э. Копычавой? Магчыма. Але галоўнае, відаць, крыецца ў заганах самога драматычнага матэрыялу. Увогуле логіка, аргументацыя Меэлы часта аказваецца слабайшай у параўнанні з «неузвыжымым» рэалізмам Аадама. І Адам — Радзіёнаў не заўсёды мае перад сабою дастойнага «праціўніка», а таму не заўсёды верыць у ўздзеянне на яго Меэлы. Той момант, які па-сапраўднаму захватіў мастака, перавярнуў у ім усё нутро, скалаўнуў усю істоту, успрымаецца галоўным чынам толькі «на слых», — ён шчыра далёка не ўдаўся Э. Копычавой.

Непаправаваны, далікатна кажучы, вобраз Ягула. Як і Адам, Ягул свайго роду браканьер, чужога жыцця і ўласнага ішчакі. Гэта — эвангеліст, абывакава да ўсёго, што дэясца ў свеце, але артыст А. Гвоздзёў свайм аднаставіным, раўнадушным выкананнем, што называецца «перасушыў» гэтую і тую не здолыў вылучыць страўнасць нават там, дзе яна псіхалагічна неабходна; у асабасці няўданы да Аадама, у радасці «адкрыцця» сына.

Ягул у канцы п'есы гатовы расцанаваць з эвангеліем і пачаць жыць нааова. На жаль, духоўнага абнаўлення героя не здолеў перадаць актывіст.

Такім чынам, і заганы п'есы-эксперымента, і недахопы яе сцэнічнага ўвасаблення (таксама шмат у чым эксперыментальнага) прывялі да таго, што публіка гэты твор не прыняла.

«У рытмах танца» — так называецца мадэлі харэаграфічнай ілюстрацыі, створанай пры Ленінградскім аддзяленні Усерасійскага харэаграфічна-канцэртнага аб'яднання. Гэты налічаны пад кіраўніцтвам і пры удзеле Шалвы Лаўры і Алы Кім выступілі з наміртам у Магілёве, Віцебску і Мінску.

МАГІЛЁЎ. СЕЗОН 1963-64 гг.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

На самай справе паказваў Барыса такім адкрытым нягоднікам, як гэта робіць Ю. Труханав, мжволі абліжваючы яго з вобразам злодзейска-спакучальніка старадаўніх меладрамаў.

Што тадычыць Веры, то яна ў А. Шытавіч выглядае толькі ахвярай мімавітнага захлелення маладога лавіла.

Крыху аднаставіны, нуднаваты і Аляксей у выкананні Н. Беражнога. Аднак, нягледзячы на праклі ў ігры, спектакль гэты актыва ўмешаецца ў жыццё, духоўна ўзбагачае гледача.

Ягул раіць вестыны, калі прыдзе Адам, быць асвояжэнні з ім. Брэх сабакі. Меела ўрадавана ўсклікае: «Кількі Але ў хату ўваходзіць Адам. Ён — абстракцыяніст, фарміліст, уцёк з Таіна, каб не прысутнічаў на схлодзе мастакоў рэспублікі».

Характарыстыка, дадзена Аадам, як быццам папярэдаюцца: «Браканьер» пачынае сыпаць садовіныя словы пахвалы Меэле, якія некалі гаварыў Марыі, і застыае ў позе зачараванага маладошні і характэрам Меэлы».

Я знерок так падрабязна перадаў змест першай дзеі, каб чытач адчуў тое ж, што і я, глядач, з гэты спектакль; вось яшчэ адна меладрама! Далейшае, здаецца, можна прадабачыць. Распуснік абывакова спакушыць гэтае дэверлівае, краху наўняе стварэнне. Агітат! Не хваціцца нават глядзець два наступныя акты. Дэ няж, папярэдаючы акт! Гладку Бач, д'явол, як павярнуў! Я ж зусім не так думаю. І наўрад ці сагладуваць, што гледачоў, як у далейшым усё пойдзе.

Аказваецца, Адам і не дакрануўся некалі да Марыі. І Кількі — родны сын Ягула, чаму гэты апошні вельмі ўзрадаваўся. «Мой сын!» — усклікае ён. Адам шыра любіў Марыю, але, вырашыўшы, што не здолее забіць будучую сямя матэрыяльна, «адступіў» і зараз раскайваецца.

Два апошнія акты складала гісторыя перадачы Аадама-мастака пад уплывам камсамолькі Меэлы. Ён піша пер партрэт (маладая жанчына дала згоду папіравацца). Яны гарача, страшна спрачаюцца — гэта сутычка двух розных поглядаў на жыццё і мастацтва; Адам пачынае па-сапраўднаму захлеліцца не толькі знешняй характэрам, унутранай сілай, прышчываючы і перакананасцю, гнейным абурэннем «філасофій» скептыцызму і нігілізму, яе энэргій, яе задорам, яе рамантычнай акрыленасцю — усім тым, што складала вялікі сэнс і шчасце жыцця савецкага чалавека, нашага сучасніка.

Жыццё, называючы ж — вось тая дабратворная глеба, на якой грунтуецца сапраўднае мастацтва. І абстракцыяніст Адам стварае рэалістычны партрэт вясняной сучаснасці і кідае ў пер ранейшую абстракцыяніскую мааню, назваўшы развіваючыся са сваім мінулым.

Усё гэта працэс пераадрэння былога абстракцыяніста, зваляючы яго поглядаў, яго псіхалогіі, яго характары даволі пераканаўча, па-майстарску перадаў артыст М. Радзіёнаў.

П'еса ў цэлым, здаецца, нядрэнна пастаўлена. Глядачы і ўсё-такі глядаць пакідае партрэт незалаволеным. Чаму? На мой погляд, перш за ўсё першы акт — гэта аявяленне аб падзеях, які адбыліся ў мінулым, два астатнія акты — гэта пераадрэнне і размова мастака з «пазіруючай» Па-другое, п'еса прамерна, так сказаць, «запрафесіяналізавана»: шмат увагі аддадзена

спецыфічным пытанням жыццяпісу, што, відаць, сталае гледача.

Есць у «Браканьерах» і больш істотныя хібы. Правільна патрымаваючы лаю веры ў добрае ў чалавеку, драматург нярэдка збіваецца на абстрактны гуманізм, прапаведуе «тэорыю» ўсёадрэння і ўсёапраўдана, хоць у той жа час перабраў Ягула рэлігійна-эвангельска мараль уступае ў канфікт з рэалізмам. Скептыцызм Аадама часам пераходзіць у палітычнае зваляванне, а то і кпіны, здез з нашых мараў і ідэалаў. Праўда, усё гэта крыху асуджаецца вуснамі камсамолькі Меэлы, але гэтае асуджэнне можае мяккае, лагоднае, быццам бы перад намі не сталі чалавек, а дзіця горкае, свавольнае: варта на яго «накрычыць», яго супакоіцца, раскайваецца.

Можна, тут сказваецца недахоп страўнасці ў барацьбе са злом з боку выканаўцы ролі Меэлы — маладой актывісткі Э. Копычавой? Магчыма. Але галоўнае, відаць, крыецца ў заганах самога драматычнага матэрыялу. Увогуле логіка, аргументацыя Меэлы часта аказваецца слабайшай у параўнанні з «неузвыжымым» рэалізмам Аадама. І Адам — Радзіёнаў не заўсёды мае перад сабою дастойнага «праціўніка», а таму не заўсёды верыць у ўздзеянне на яго Меэлы. Той момант, які па-сапраўднаму захватіў мастака, перавярнуў у ім усё нутро, скалаўнуў усю істоту, успрымаецца галоўным чынам толькі «на слых», — ён шчыра далёка не ўдаўся Э. Копычавой.

Непаправаваны, далікатна кажучы, вобраз Ягула. Як і Адам, Ягул свайго роду браканьер, чужога жыцця і ўласнага ішчакі. Гэта — эвангеліст, абывакава да ўсёго, што дэясца ў свеце, але артыст А. Гвоздзёў свайм аднаставіным, раўнадушным выкананнем, што называецца «перасушыў» гэтую і тую не здолыў вылучыць страўнасць нават там, дзе яна псіхалагічна неабходна; у асабасці няўданы да Аадама, у радасці «адкрыцця» сына.

Ягул у канцы п'есы гатовы расцанаваць з эвангеліем і пачаць жыць нааова. На жаль, духоўнага абнаўлення героя не здолеў перадаць актывіст.

Такім чынам, і заганы п'есы-эксперымента, і недахопы яе сцэнічнага ўвасаблення (таксама шмат у чым эксперыментальнага) прывялі да таго, што публіка гэты твор не прыняла.

кім ад дасканаласці (рэжысёр А. Асепін).

Вядома, спачатку магліўчанае, убацьчышы на афішах славутоу камедыю, павялілі да гэтаўральных касы. Але пасля першых паказаў гледачы, якія пачылі спектакль, не раіць знаёмым дарэмна трапіць час слаба, здапамажана, нудна. Няма часасвай, акрэсленай, паслядоўнай канцэпцыі. Няма назвіны і сьвешчэй «прачым ня» п'есы. Прымушаны нават не «традыцыйныя» вартасці.

Спектакль трохі нагадавае безнадзежны перакат зместу «Гора ад розуму» школьнай настаўніцы. «Любовь» — лінія з большага праведзена. А воль сацыяльнай, грамадскай матывы не прагучалі з належнай сілай. Сатырычны струмень як бы знерок спрычгарможаным; маштабнай сатырычнай карціны прыгонніка-чмоўніцкага грамадства імператарскай Расіі на аформілася.

Сюфля ўспрымаецца толькі як аб'ект хваляння Чапкага дэ карнісціх намераў Малчаліна. Самстойнай нагрукі гэты вобраз не нясе. Характары няма. В. Кабатнічана, якая тачнават сыграла нямаюла ролю ў розных п'есах, тут, мабыць, і сама не ведала, што і каго яна іграе, — нейкая аморфная паўстаала не гераіня перад намі.

Толькі абмежаваным, толькі прыдуракваным малю Малчаліна артыст Ю. Труханав. Прыхаванай, затаёнай сілы гэтага тыпу мы не адчулі.

Апрача дробнай знешняй пыхлі вясці пад прэтыпэчэннасці нічога няма ў абліччы палкоўніка Складзуба ў выкананні І. Похліа, які нават паводзіць сваіх галасавых, «гарлавыя» дадзеныя (у актыва слабы голас) не падымаючы для гэтай ролі.

З эпизодычных вобразаў запамінаецца хіба толькі Рэпаўлаў (арт. М. Бярэжко).

А Чачкі? Ён намінальна прысутнічае ў спектаклі, блукае па сцэне, нешта гаворыць, нечым не задаволены. Але няма таго Чапкага, чыго мы ведалі па грывадаўскім творы — бунтар, пратэстанта, грамадзяніна. Есць нейкі меладраматычны пакутнік, пакрыўджаны хлопці, рытарычны дэкламатар, што прыклявіцца і глуміць і, разушым, і ўзвышаным, ад нічога з гэтага не выходзіць, бо не можа, не ў сілах стаць такім у сапраўднасці. Артысту А. Рудакову яна нестэе натуральнай усхваляванасці, сапраўднага паучыня, высокай страўнасці і шырай перакананасці. Нават славаеца «А судзіць хто?» ён ўмяшляе не належнай снэсвай і эмацыянальнай выразнасці, ледзь не скуравааркай, без сарказму, абурэння, пратэсту.

Чацкам Рудакова не хапае гнейнай, спаляючай пагарды да ўсёго гэтага свету хлусні, ханжастава, кар'ерызму, утопшчства, крывавуднасці, свавольнасці, подласці... Ды і сам гэты свет не паўстаў перад намі ва ўсёй сваёй агітнай мэртэнтнасці і антычалавечасці. І тут ужо праклі не аднаго А. Рудакова, а і рэжысёра-пастаюўшчыка, і выканаўцаў адмоўных роляў: ім не хапае пафасу выкрываць, сатырычнага агню.

ЮБІЛЕЙ МАСТАКА-ПЕДАГОГА

Грамадскасць Віцебска адзначыла 60-годдзе з дня нараджэння і 35-годдзе творчай дзейнасці стараўраўскага мастака-педагога, загадчыка кафедры педагогічнага інстытута імя С. Кірава В. К. Дзяміна.

За доўгія гады работы мастак выхаваў сотні выкладчыкаў чарчэння і малевання. У яго вучыліся вядомыя члпер у рэспубліцы майстры — заслужаны дзед мастацтва БССР І. Ушакоў, мастакі П. Рамаюніскі, В. Белавус і многі іншыя.

Валічкі Канстанцінавіч неаднаразова экспанавалі свае работы на ўсеазаозных, рэспубліканскіх і абласных мастацкіх выстаўках. Ён стварае палотны «Пасляваенны Віцебск» і «Віцебск у рытмах танцаў», «Сударманна вярці на Заходняй Дзвіне».

У сувязі з юбілеем у інстытуце адрылася выстава работ В. Дзяміна.

БРЕСТ

Абласны драматычны тэатр імя ЛІСМБ паказаў новы спектакль «Фінал» па п'есе П. Стругава. Гэты твор прысвеч

РАМАНТЫКА І ПАТЭТЫКА РЭЧАІСНАСЦІ

Кінастудыі Савецкага і краіны вылучылі ў 1984 годзе больш за п'ятнаццаць мастацкіх фільмаў.

Нарэспубліканскі ААН звярнуўся да вядомых кінарэжысёраў з просьбай расказаць пра сваю творчую работу.

ЧАС, НАПЕРАД!

Міхаіл ШВЕЙЦЭР

Сумесна з пісьменнікам Валентцінам Катаевым цяпер працуе над сцэнарыем двухсерыйнага шырокаэкраннага фільма «Час, наперад!» на матывах яго аднайменнага рамана. Гэты раман расказвае пра пачатак трыццацігадовага незвычайнага ўзроставага руху пад лозунгам «За індустрыялізацыю краіны», пра час, калі ўвадаліся карпусы гігантаў цяжкай індустрыі, калі пачалося прамысловае асаблівасці Сібіры.

Дзеянне фільма адбываецца на працягу аднаго дня. Таму нам неабходна прасачыць кожную гадзіну, кожную хвіліну жыцця герояў карціны, вобразна раскрыць своеасаблівы і непаўторны тэмп жыцця

ЧАЛАВЕЧНАСЦІ І АПТЫМІЗМ

Уладзімір ВАНГЕРАУ

Хутка на студыі «Ленфільм» пачну здымаць карціну па сцэнарыі, напісаным Верай Пановай.

ГАВОРАЦЬ ДЗЕЯЧЫ САВЕЦКАГА КІНАМАСТАЦТВА

Фільм расказа пра людзей звычайнага рабочага пасёлка, раскрые падрабязнасці іх быту, іх клопаты, спадзяванні і мары, іх перажыванні.

Мне вельмі блізка па духу і настраю сцэнарыя Веры Пановай, для творчасці якой характэрныя дэталістычны погляд на рэальнасць і асэнсаваны патам народнага жыцця, умение адлюстравана самае галоўнае — характары і лёс людзей з іх складаным унутраным светам, з іх спадзяваннямі і радасцямі.

Дзеянне карціны ахоплівае дзесяцігадовы перыяд жыцця нашай краіны — ад амята Вялікай Айчыннай вайны да XX з'езду партыі. І найбольш важныя падзеі, здзейсненыя за гэтыя гады, павінны чымсьці адбіліся ў жыцці жыхароў

ГЕРОІ — СІБІРСКІЯ БУДАЎНІКІ

Юлія КАРАСІК

На працягу некалькіх месяцаў — летам і восенню мінулага года — я і балгарскі паэт і драматург Стэфан Цанеў знаёміліся з будаўнікамі Брацкай ГЭС, сваімі вачыма ўбачылі іх здзіўляючы энтузіязм і працоўны героізм. Цяпер працуем над сцэнарыем двухсерыйнага шырокаэкраннага карціны «Адлінацата за завядаць».

Фільм прысявечана будаўнікам адной з гідрэлектрастанцый у Сібіры, інжынерам і рабочым розных паленняў. Галоўнае ў ім — роздум аб тым, што такое чалавечнае шчасце. Героі карціны саімі характары, жыццёвымі інтэнсіўнасцю, марамі паказваюць, што чалавечнае шчасце дасягаецца працаю, сум-

ліям, упэўненасцю ў перамозе справядлівасці.

леннасцю, вялікай верай у людзей і справядлівасці.

Як і ў «Дзікім сабачым Днігу», у новым фільме я застаюся верным таме рамантычнага ўспрыняцця нашай рэчаіснасці. І ў гэтым фільме будзе шмат вершовай. Паэзія будзе праіраваць усю тканіну кінаавадання ад нашых сучаснікаў.

ПЕРАМОГА ПАЧУЦЦА

Міхаіл КАЛІК

Аповесць Барыса Балтара «Да пабачэння, хлопчыкі!» добра знама чытачам. Яна прыцягнула мяне рамантычным настроем, тонікам рытмам, дыханнем юнацтва. Гэтыя якасці мы пастараемся захаваць і ў фільме.

Галоўнае тэма нашай карціны — сцягдзяржэнне чалавечай годнасці, непрымырэнасці да паразітазму, утрыманніцтва, перамога паучыцця грамадзянскага абавязку ў паліцыі, якое выніста на сваіх плячах жорсткае ваіны і выгіралае. Нам хочацца паказаць на экране антымільтарскай лафас аповесці, несумяшчальнасць ваіны і чалавечасці.

Каб перанесці гледача ў атмасферу перадаваўных гадоў, мы наўмысна ўвадалі ў фільме аўтарскія адступленні ў выглядзе штурва, ад якіх даўно адмовіліся кінематографісты, наўмысна выбралі звычайны чорна-белы экран. Па-наваму будучы выкарыстанні і кадры кінахронікі ваенных гадоў. З іх дапамога мы пакажам, што чакае нашых герояў у будучым.

Завяршыўшы вынаўдуць голубных роляў. Гэта — Яўген Сібілю, студэнт тэатральнага вучылішча імя М. Шчукіна, знаёмы нам чытачам гледачам па фільме «Я кірую па Маскве». Ён сыграе ў карціне Валодзя. У ролі Санні будзе адымішча Міхаіл Дастоль, а ў ролі Віці — артыст Малого тэатра Міхаіл Конанаў. Іншыя сыграе вучылішча Ленінградскага харэаграфічнага вучылішча Наташа Багунова, якія гледачы бачылі ў ролі Балі ў фільме «Уступленне».

Здымкі будучы весіцца ў Еўпаторыі — там жа, дзе і развіваецца дзеянне аповесці. АДН.

ША НАВА ННЕ КІНАМАТАГРАФІСТА

Кінематографісты рэспублікі адзначылі 60-гады з дня нараджэння і 35-гады творчай дзейнасці аднаго са старэйшых кінааператараў Беларусі, заслужанага дзеяча мастацтва БССР Уладзіміра Акуліца.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

На вечары, які адбыўся ў кінастудыі «Беларусьфільм», даклад аб творчасці коблара вярбаві В. Арлоў. З вільна-важымі словамі выступілі — ад кінастудыі «Беларусьфільм» Т. Дорскі, ад праўлення Саюза работнікаў кінематографіі БССР В. Смольар, а таксама прадстаўнікі іншых калектываў.

АДРАДЖЭННЕ СКАРБАЎ

Час не бераж твораў мастацтва, у перыяднасць прыходзіць многія помнікі сусветнай культуры. І толькі праца вучоўня-рэстаўратараў некалькіх іх удача адраджаць. Так, у Ленінградзе ядаўна быў адноўлены рукпіс паэта Джалааладзіна Румі, які жыў у XIII стагоддзі. Тэкст у ім быў напісаны няздастойлівым чарнілам, якое ў выпадку памылкі пры пісьме лёгка змывалася цёплай вадой. Палосы кнігі ўпрыгожаны залатымі наклідакмі і паліцамі з рознакаляровай паперы. Кніга гэтая мае выключна мастацкую і навуковую каштоўнасць. Аднак яна была ў жахлівым стане. Адноўніць яе ўжо рэстаўратарам, але не вельмі ўмеў: старонкі зліпліся, кнігу нельга было разарнуць.

За працу ўзяліся лепшыя рэстаўратары. Асцярожна змаўшы жалюцістым растворам адслонілі кавалкі, якія прыклялі на першы ліст паперы-шоўкаў. Верхні ліст высыхае, а ніжні стаў крыху вільготны. Рэстаўратары скальпеллем аддзілі лісты ад агульнай масы першы ліст, за ім другі, трэці. Так наступнае майстры раскрылі ўсю кнігу...

У бібліятэцы імя У. І. Леніна праводзіцца вялікая работа па рэстаўрацыі старадаўніх кніг і рукпісаў. Многія кнігі да ядаўнага часу не ўдавалася нават разгарнуць. Лісты ў іх зліпліся, пергамент заквісцелі.

Ірына Беляя ў садружжы з Навукова-даследчым інстытутам скураной і абуковай прамысловасці распрацавала свой метад рэстаўрацыі пергаменту, якім цяпер карыстаюцца ў многіх краінах свету.

Белая аднавіла географію Пталемея, выданае ў 1511 годзе. Да рэстаўрацыі гэта была сыментаваная кніга. Спецыялісты па скуру сшыраваў, што з ёю нікога зробіць нельга. А Беляя ўсё ж узялася за гэтую працу. Яна разгорнула старонку за старонкай, пакуль не аднавіла ўсю кнігу.

І ўсё ж рэстаўрацыя географіі Пталемея не самая складаная. Некалкі гадоў назад ленінградзец Міхаіл Семіноўчыч працаваў такую работу, якая завіла нават вопытных рэстаўратараў. Ён узяў з вітрыны музея карнічывую глыбу пергаменту, падоўжна на цэгу. Ад лёгкага пастуквання яна гучала, як кастка.

Кнігу рэстаўратар пачаў разгортыць як ні даўна з карнічыва. Ён аказаўся найбольш даступны. То складаным, то піндзілікам, арэдку змаўваючы недастаткова вільготнымі мякшымі, міліметр за міліметрам аддзілі ён адну старонку ад другой. Сумесна лісты нібы прыраслі другі да аднаго. Зліўся не толькі пергамент, але і тэкст, малюнкы, якія пострапа адбіліся на суседняй паласе.

Кожная старонка накрывалася доўгавалікатай паперай і змочвалася. Удзігнатыя яе было нельга: нават

ад лёгкага дотку мяккага пэндзіліка фарба соўвалася з месца. Потым фільтравальную паперу здымалі, і старонка пакрывалася поліэтыленавай плёнкі. Але пергамент быў яшчэ неўтрывалы і не распыліваўся ад уласнай вагі, таму яго даводзілася накатаваць на вальк з ануц. Так ажыўвалі старонкі старажытнага помніка — французскага рукпіса XIII стагоддзя.

Рэстаўрацыя аддзел Дзяржаўнай бібліятэкі імя У. І. Леніна нагадвае балетніку. Тут іха, толькі арэдку прапушчыць папера. Над доўгімі старонкамі сціскалі жывыя. Яны «случаю» плаката «Юно РОСТА» і «ТАСС». Вільготна палітышчы пажоўклі ад часу і непадалі, фарбы на іх пабылілі, распылілі. Пыласомамі з іх здымаюць драбніткі кропкі, пыл. Папера робіцца чысцейшая. Цяпер на іх можна ўмацоўваць фарбы, замацоўваць абшарнавыя берагі.

Побач працоўны іншы супрацоўнікі. Яны перагортваюць пажоўклыя старонкі кніг. Калі не прыняць дзяр захады, дык лісты пачнуць ламача, ад старонак будуць адвальвацца цэлыя кавалкі. Неабходна ратаваць кнігу, прапісваць ёй «курс лячэння». Перш за ўсё трэба высветліць прычыны старэння. Рэстаўратар бярэ сіюю лакусную паперу, змочвае яе вадой і прыкладвае на пажоўклы ліст. Лакусу пачынаеў. Прычына істая. У другой палавіне мінулага стагоддзя паперу пачалі вырабляць з драўніны. Тэрмін службы нісцата матэрыялу стаў залежаць ад хімічных рэчываў, што засталіся ў валокнах ціплогі. Трэба было нейтралізаваць кіслоты.

Кнігу ставяць у спецыяльную шафу, веерам разлучышы яе старонкі, і ішчыла значыцца дзверцы. Міне невяліка часу, і пара амякуча зробіць сваю справу. Але кніга яшчэ не вяртавана. Кожную старонку трэба па некалькі разоў змаўць асобай эмальцю. Толькі пасля гэтага папера стане трывалай, гнуткай, і кніга можа далей служыць людзям.

Але ёсць і такія дакументы, якія і эмальцю не вяртаюць. Ім неабходна больш складаная рэстаўрацыя. Стары дакумент можа пакрыць канцэнтратар паперы, што і робіць часта. Аднак у выключных выпадках, калі непажадана лёгкая вуаль, якая ўтвараецца ад наклідак пластыку, лісты пераходзіць расчышчаць або пасляваць на даве часткі, г. зн. аддзіліць адзін тэкст ад другога.

Валыці рэстаўратар Марыя Багалюбава выразае са староў сатэліт газеты артыкула, пакрывае яго з кожнага боку растворам метылаполіаміну. Прашунны ліст яна надразае з трох бакоў і апускае ў цёплую вадку. Валкась пракачылася ў сярэдзін ліста, паслабіла сувяз паміж валокнамі, а ўмацаваная паверхні не кранула. Пасля гэтага Багалюбава адлучае ігол-

кай на ражку адну паверхню ад другой і рукамі лёгка робіць з аднаго ліста два. Змаўшы ўнутраны бакі ліста кучкі, Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

кай на ражку адну паверхню ад другой і рукамі лёгка робіць з аднаго ліста два. Змаўшы ўнутраны бакі ліста кучкі, Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі павілі на пакінутых скарках гэтай сатлеўшай кучкі. Чычана бярэ лішчыма ад беражко першую старонку і беражкі накідае, апускае ліст у спірт. Праз некалькі мінут у яе руках цэлы ад прэса, ужо знаёмы кавалак газеты. Усё ў ім на месцы.

Перад Антанінай Чычнай ляжыць кучка трых. Час не пашкадаваў кнігу. Цяпер нават жыць устанавіць яе назву, таму ў яе ёсць толькі нумар. Карнічывы даўно сатлеў, беражкі асыпаліся, дробная кавалачкі паві